

Verdensretfærdiggørelse? Ja, Nej – en tredje vej?

Verdensretfærdiggørelse? - Status controversiae – hvad drejer striden sig om?

Kort fortalt: Har Gud allerede og uafhængigt af troen retfærdiggjort – dvs. frikendt ved en domshandling – alle mennesker?

Historie: 1. Calvinismens aktive og passive retfærdiggørelse, 2. Samuel Huber (1547-1624), 3. Zinzendorf (1700-1760) og herrnhutterne, 3. Anders Nohrborg (1725-1767), 4. Synodalkonferencen i USA (missourisynoden, Wisconsinssynoden m.fl.), 5. nyere diskussioner i Norden og USA

Hovedtyper: Position 1: Den rene verdensretfærdiggørelseslære; kun én retfærdiggørelsesdom, som troen accepterer (Meyer, Becker m.fl.); Position 2: Verdensretfærdiggørelse + individuel retfærdiggørelse (Anders Nohrborg, Tom Hardt, tidlig synodalkonference); Position 3: Kategorisk afvisning – også af, at Kristi opstandelse er en retfærdiggørelse af Kristus fra vore synder, som virker vores retfærdiggørelse ved tro (Paul Rydecki); Position 4: Moderat afvisning – skeptisk overfor begrebet, men fordømmer alene den rene verdensretfærdiggørelseslære (Rune Söderlund).

Ja? Er (den rene) verdensretfærdiggørelseslære bibelsk og luthersk?

Skriptsteder til støtte herfor: Rom 3,21-24; Rom 4,23-25; Rom 5,18-19; 2 Kor 5,18-19. – Ved nærmere eftersyn lærer ingen af dem klart verdensretfærdiggørelse. Der er for mange sproglige usikkerheder.

Skriptsteder imod: Rom 3,8; Rom 5,1 (retfærdiggørelse ved tro); Lukas 18,14 (kun toldereren gik retfærdiggjort hjem)

Konkordiebogen¹ til støtte for: Apologien IV 76: ” *Derfor slutter vi således: at modtage syndernes forladelse er at blive retfærdiggjort...*” + Apologien IV 45 mfl.: *Denne specielle tro, ved hvilken enhver tror, at synderne forlades ham for Kristus skyld, og at Gud er nådig og forsonet for Kristi skyld, er det altså, som modtager syndernes forladelse og retfærdiggør os.* – Problem: det er modtagelsen af syndernes forladelse, der sammenfalder med retfærdiggørelsen og ikke syndsforladelsen selv.

Konkordiebogen imod: AC 4: *Vi retfærdiggøres derimod gratis på grund af Kristus ved tro. Næmlig når vi tror, at vi tages til nåde og får syndernes forladelse på grund af Kristus.*

FC SD III, 13: *Troen retfærdiggør næmlig ikke, fordi den er sådan en god gerning og skøn dyd, men fordi den i løftet i det hellige evangelium griber og tager imod Kristi fortjeneste. For Kristi fortjeneste må tilegnes ved troen, hvis vi skal blive retfærdige ved den.*

Lutherske fædre for: Johan Gerhard: *Og ved at oprejse ham fra de døde, absolverede Han Ham fra vores synder, som blev tilregnet Ham, og derfor absolverer [eller: absolverede] Han også os i Ham, så Kristi opstandelse på denne måde kan være både årsagen til, pantet på og fuldendelsen af vores retfærdiggørelse. De følgende passager handler om dette: 1 Kor. 15:17, 2 Kor. 5:21, Ef. 2:5, Kol. 2:12-13,*

¹ Alle citater fra Konkordiebogen er fra lutherdansk.dk

VERDENSRETFÆRDIGGØRELSE? JA, NEJ, EN TREDJE VEJ? – Foredrag til Luthersk Fordybelsesdag 2024 ved pastor Magnus N. Sørensen, Augustanakirken.

*Phi. 3:8-10, 1 Pet. 1:3.*² – Problem: Det latinske *Absolvit* kan oversættes til både datid og nutid, og intet andet hos Gerhard understøtter datid, heller ikke konteksten.

Teologiske problemer bag verdensretfærdiggørelse: 1. Uvished om troens tilstedeværelse forårsaget af pietismen og puritanismen; 2. Problemet kan ikke løses med verdensretfærdiggørelse uden universalisme; 3. En verdensretfærdiggørelse uden universalisme underminerer den bibelske og lutherske lære om retfærdiggørelsen som en domstolshandling; 4. Troen får samme eller større rolle, når den skal modtage/virkeliggøre retfærdiggørelsen.

Nej? Er den kategoriske afvisning af verdensretfærdiggørelseslæren så korrekt?

Den kategoriske afvisning vil også afvise Gerhards tanke om, at Kristus er retfærdiggjort/absolveret fra vore synder.

Skriften forbinder dog Kristi opstandelse med vor retfærdiggørelse på en måde, der ligner Gerhards: 1. Som en retfærdiggørelse af Kristus (1 Tim 3,16); 2. Som en årsag til vores retfærdiggørelse (ApG 13,37-39; Rom 4,24-25; Rom 8,33-34; 1 Kor 15,16-18); 3. Som en årsag til vores genfødsel, barnekår og evigt liv (1 Pet 1,3-4; 1 Kor 15,45; Rom 5,17); 4. Som noget vi får del i ved vores frelse (Ef 2,4-7; Kol 2,13; Fil 3,8-10)

Konkordiebogen inkluderer Kristi opstandelse i vores retfærdighed overfor Gud: *FC SD 14: Den retfærdighed som bliver tilregnet troen over for Gud eller den troende af bare nåde, er Kristi lydighed, lidelse og opstandelse, fordi han har opfyldt loven for os og betalt for vor synd.*

Tidlig Lutherdom (Chemnitz, Andreae, Luther, Brenz, Hunnius) gør det samme.

Kristi opstandelse er derfor et nødvendigt led i en årsagskæde, der fører til vores retfærdiggørelse. Men hvordan skal det forstås?

En tredje vej?

Problemer, der må løses først: 1. Problemer med at forklare stedfortrædelsen – hvorfor er modtagelse nødvendig; 2. Problemer med at forklare tilregnelsen af Kristi fortjeneste ved troen – hvad skal troen modtage.

Problemerne hænger sammen: Skyldes adskillelse af det forensiske (juridiske) og det virkelige, så såvel Kristi stedfortrædelse som tilregnelsen af Kristi retfærdighed gøres til en juridisk fiktion.

Løsningen er at se både stedfortrædelsen og tilregnelsen i kombination med Kristi delagtighed i vores fordømte natur og Hans identifikation med os i denne, hvori Han fuldfører sit frelserværk.

Chemnitz: *...Guds Søn antog en menneskelig natur hovedsageligt af to grunde: (1) for at Han kunne forløse og befri den fra Guds vrede, fra fordømmelse og fra evig død;*³

For at kunne blive den anden Adam antog Guds Søn derfor vores natur, men uden synd, og i den natur fordømte Han synden, tilintetgjorde døden og genoprettede den natur til livet. Således helligede, genoprettede og velsignede Han først og fremmest i sin egen person den menneskelige natur.... For på

² Se Gerhard, Johann, Annotations on the six chapters of st. Paul's epistle to the Romans, Translated by Paul. A Rydecki 2014, Repristination Press. Oversættelse af *Adnotationes ad priora capita epistolae D. Pauli ad Romanos* (1645).

³ Chemnitz, Martin The Two Natures in Christ, CPH, s. 60, oversættelse af *De Duabus Naturis in Christo*

denne måde poder Han så at sige vores elendige og fordærvede natur ind i Sin menneskelige naturs hellige og livgivende masse, som Kyrillos siger, så vores fordærvelse og elendighed bliver helbredt og fornyet gennem denne mest inderlige forening.⁴

Sammenfatning af den tredje vej: Det salige bytte som forskudt delagtighed og identificering sker i to led:

- Stedfortrædelse som forskudt delagtighed og identifikation:
 - o At stedfortræderen identificeres med dem, Han træder i stedet for.
 - o At de, for hvem stedfortræderen træder i stedet, identificeres med stedfortræderen, som om de har gjort, hvad Han har gjort.
 - o Der er altså to elementer, som i mange situationer optræder samtidigt, men som ikke gør det nødvendigvis.
 - o Udtrykkes af Paulus i 2 Kor 5,21: *Ham, der ikke kendte til synd, har han gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i ham.*
- Kristi delagtighed i og identifikation med vores fordømte tilstand, hvori Han ved sin lydighed kæmpede sig tilbage til et ret forhold til Gud og fik belønningen i sin opstandelse og himmelfart.
 - o Kristus bliver delagtig i og identificeres med os ved at bære vores synder og blive delagtig i vores fordømte menneskenatur, startende ved sin inkarnation og fornædning.
 - o Dette indebærer ikke, at synderne fjernes fra os alene derved, at Han bærer dem. Der er tale om Hans delagtighed i vores fordømte tilstand.
 - o Men synderne fjernes fra Kristus, da Han frikendes (passivt) fra vores synder ved sin ophøjelse på grundlag af sin fyldestgørelse for de synder, Han havde påtaget sig.
 - o Den anden – aktive - side af Kristi ophøjelse er, at Han dermed besejrer synden, Helvede, døden, Satan og Guds vrede.
 - o Dette er ikke blot en abstrakt juridisk fiktion, hvor Gud lader som om Kristus er en synder, men det er Gud selv, der drager ind i den fordømte menneskehed og fjerner fordømmelsen indefra og grunder en ny menneskehed i Sin person som en ny Adam.
- Vor delagtighed i og identifikation med Kristus i Hans ophøjelse og retfærdiggørelse
 - o Kristus er selv nærværende i sin kirke med sin retfærdighed gennem sit ord og sine sakramenter som menneske i kraft af genus majestaticum.
 - o Frelsen tilegnes gennem delagtighed i den nærværende Kristus gennem troen.
 - o Vi identificeres med Kristus, når vi ved dåb og tro begravnes, oprejses og ophøjes med Kristus, og når vi ved troen åndeligt spiser Ham i den hellige nadver og nådemidlerne i øvrigt.
 - o Vi har dermed allerede åndeligt del i hans retfærdighed, opstandelsesliv og barnekår hos Gud, fordi vi har del i Kristus selv, hvori disse er.
 - o Den retfærdiggørende tro er ikke primært en viljesakt, hvor vi enten accepterer et tilbud om at blive retfærdiggjort, hvis vi tror, eller accepterer et udsagn om, at vi allerede er retfærdiggjort.
 - o Troen er i stedet en erkendelse og åndelig nydelse af Kristus selv gennem Hans menneskenatur, så vi får del i alt dét, Kristus som menneske modtog som løn for sit frelserværk som Gud og mand.

⁴ Chemnitz, Martin, *Lord's Supper*, CPH, s. 188-189. Oversættelse af *FVNDAMENTA SANAE DOCTRINAE DE VERA ET SVBSTANTIALI praesentia, exhibitione [et] sumptione corporis [et] sanguinis Domini in coena*